

Eva Dubová

Competition between *it*, *this* and *that* in referring to their nominal or textual antecedent

Diplomová práce, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglistiky a amerikanistiky, září 2007

Předložená práce se zabývá srovnáním referenčních vlastností osobního zájmen *it* a demonstrativ *this* a *that* v pronominální funkci z hlediska jejich potenciální vzájemné zastupitelnosti při odkazování na nominální nebo textový antecedent, s přihlédnutím k nutnosti volby mezi nimi při překladu z češtiny. Je nutno předeslat, že zvolená metodologie práce je poměrně náročná, protože pracuje s daty trojího typu a také s překladovými protějšky.

V teoretické části (kapitola 2) je vysvětlen pojem reference, podán přehled syntaktických a diskurzních funkcí sledovaných zájmen, neboť všechna se vyskytují i v jiných funkcích, a dále potom vzájemné srovnání jejich syntaktických, sémantických a diskurzních charakteristik v literatuře (vyjadřování postoje, hierarchická segmentace textu, atd.)

Sběr materiálu je rozdělen do dvou kroků: 1) sto příkladů poměrně zastoupených zájmen z anglických originálních textů (odborný text a beletrie v poměru 2:1), 2) stejně zastoupená zájmena v anglickém překladu českých textů). Už při excerptaci originálních textů se ukázaly značné frekvenční stylistické rozdíly mezi zájmeny (*it* a *this* v obou registrech se srovnatelnou frekvencí, *that* v odborném stylu desetkrát méně časté než v beletrii, Tab.4a, str. 29), frekvence zájmen v překladech vykazovala větší rozptyl (tab.5a, str.34), patrný především v téměř se nevyskytujícím *that*.

Analýza prvního sta zájmen se zaměřuje na typ a strukturu antecedentu (nominální vs. nenominální, a jeho realizační formu), syntaktickou funkci antecedentu a vlastní proformy, složitost souvětí/odkaz mimo rámec souvětí, atd. Tato analýza přináší řadu dílčích výsledků (*it* odkazuje na 'přímé' nominální antecedenty, převážně s jednoduchou strukturou, typicky ve funkci podmětu další věty v souvětí (tj. téměř se nevyskytla reference mimo souvětě hranice); *this* odkazuje na nenominální nepřímé antecedenty ve funkci podmětu nové věty následující antecedent, v případech reference k nominálním antecedentům mají tyto na rozdíl od antecedentů *it* složitější strukturu; *that* odkazuje převážně k nenominálním antecedentům, ale vyskytuje se i v nepodmětových syntaktických funkcích (po předložkách, ve srovnávacích konstrukcích).

S těmito rysy souvisí i různá průměrná vzdálenost zájmeně od antecedentu. Z dalších vysledovaných rysů lze uvést rozdíl v typu doplnění spony u vět uvedených *this* (Cs je NP nebo adjektivní), a *that* (Cs je nominální vztažná věta), kde lze vysledovat i možná kolokační spojení.

Při analýze druhé vzorku zájmen (80 položek dáno téměř nulovým výskytem *that* v přeložených textech) byl postup analýzy stejný. Ve většině charakteristik zájmena odpovídala výsledkům zjištěným v první části – nejmarkantnější rozdíl se projevil v užívání *it* jako podmětu nové věty/souvětí.

Dalším krokem byl soupis a analýza konstrukcí v českém originálu, kterým v překladu odpovídala sledovaná zájmena (*it* je na začátku věty/souvětí protikladem eliptovaného podmětu, ekvivalentem *to* v referenci k nominalizované propozici, atd.). Poslední částí práce je stručný nástin dalšího možného přístupu k analýze překladových ekvivalentů, a to shromáždění příkladů českého *to* a jeho překladových protěšků (gerundium, NP atd.)

Jak již bylo zmíněno, představuje práce poměrně komplexní analýzu užívání tří proforem (včetně jejich vzájemného testování substitucemi), doplněnou o rozbor originálních českých konstrukcí v překladové části, a o stylistickou frekvenční charakteristiku. Vzhledem ke škále zkoumaných faktorů lze pominout ne zcela dotaženou charakteristiku některých z nich, např. někdy problematické hodnocení vzájemných substitucí.

Závěr: Jak vyplývá z výše uvedeného, splňuje předložená studie Evy Dubové požadavky na diplomové práce kladené. K obhajobě ji proto doporučuji a předběžně hodnotím jako výbornou či velmi dobrou.

V Praze, 12. září 2007

PhDr. Pavlína Šaldová, Ph.D.

